

Introduktion til Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog

Praktiske eksempler på brug
og opgaver til inspiration i
fremmedsprogsundervisningen

November 2023
Ana Kanareva-Dimitrovska, NCFF

CEFR Companion Volume

Introduktion til Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog
– Praktiske eksempler på brug og opgaver til inspiration i fremmedsprogsundervisningen

1. udgave 2024

Copyright © 2023 Forfatterne & NCFF

Forfatter: Ana Kanareva-Dimitrovska, NCFF

Grafisk opsætning: Spintype.com

Indholdsfortegnelse

Forord	4
1. Hvad er CEFR CV og ... hvad er CEFR CV ikke?	6
2. To nøgleaspekter: handlingsorienteret tilgang og sproglærende som sociale aktører	10
2.1. Handlingsorienteret tilgang	10
2.2. Den sproglærende som social aktør – et centralt elevsyn i CEFR	12
3. Fra fire færdigheder til fire måder at kommunikere på: det nye sprog- og læringssyn i CEFR CV	15
4. Interaktion	19
5. Mediering	21
6. Flersproglig og flerkulturel kompetence	25
7. Den Europæiske Sprogportfolio	29
8. CEFR 2001 og CEFR CV 2020. Historisk baggrund	31
Litteratur	32

Forord

Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: læring, undervisning og evaluering, Tillægsudgave (CEFR CV) er i 2023 udkommet i en [dansk version](#). Referencerammen er lavet af Europarådet for at fremme flersproget læring af høj kvalitet, støtte øget social mobilitet og fremme refleksion og vidensudveksling mellem sprogprofessionelle. Den skal give et fælles grundlag for udvikling af curriculum (indhold, mål og læreplaner) for sprog og forbedring af sprogundervisning på tværs af Europa.¹

Companion Volumes eller på dansk Tillægsudgave fra 2020 er en opdateret og udvidet udgave af CEFR fra 2001, og den erstatter dennes deskriptorer. En deskriptor er et udsagn, der bruges til at tydeliggøre og karakterisere forskellige aspekter af sprogfærdighed².

Tillægsudgaven er et referenceværktøj, som indeholder både den teoretiske baggrund for CEFR og en række deskriptorer for centrale aspekter af fremmedsproglæring og -evaluering. Den kaldes et referenceværktøj, fordi man ved at bruge dette værktøj kan opstille mål for, hvor eleven/den studerende skal være (i sin læring), og fordi man ved hjælp af referencerammen kan finde ud af, hvilket niveau en elev/en studerende befinder sig på (evaluering).

Ifølge [NCFF-undersøgelser](#) har undervisere fra de fire store undervisningssprog i Danmark generelt set et begrænset kendskab til CEFR. Vi håber, at oversættelsen af CEFR CV til dansk og måske især denne korte introduktion og vejledning kan bidrage til et bedre kendskab til og en større anvendelse af CEFR CV blandt alle relevante målgrupper.

Vi håber også, at vi med dette materiale kan støtte sprogunderviserne, så de kan arbejde videre med CEFR CV med henblik på at motivere elever og studerende i læringsprocessen, synliggøre progressionen i deres sprogundervisning og sikre en bedre overgang og brobygning mellem de forskellige uddannelsesniveauer.

1. Hvis du vil vide mere om tilblivelsesprocessen, så se afsnit 8.

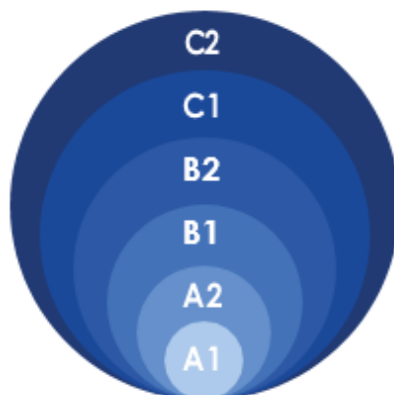
2. CEFR CV indeholder også deskriptorer for tegnsprog. Dette er dog udeladt i dette dokument.

Denne vejledning indeholder en kort introduktion til de nøglekoncepter inden for sprogundervisning og -læring, som er beskrevet i CEFR CV. For hvert koncept findes der en kort beskrivelse og et enkelt eksempel til konkret inspiration til brug i klasseværelset.

1. Hvad er CEFR CV og ... hvad er CEFR CV ikke?

CEFR CV er et redskab, der kan hjælpe undervisere, uddannelsesplanlæggere, curriculum-udviklere eller uddannelsesledere med at udarbejde retningslinjer for undervisningsplaner, lære- og læseplaner, prøver og lærebøger inden for sprogundervisning på tværs af de europæiske lande med udgangspunkt i elevers/studerendes kommunikative behov ifm. opgaver fra det virkelige liv, dvs. anvendelsesorienterede opgaver.

Referencerammen beskriver, hvad sprogbrugere skal kunne for at blive i stand til at kommunikere effektivt på et fremmed- eller andetsprog. Elevers/studerendes færdigheder er beskrevet på 6 hovedniveauer: fra A1 og A2 som beskriver færdigheder på de mest elementære niveauer på målsproget, til B1 og B2 niveauerne, der beskriver målsprogsfærdigheder hos mere uafhængige sprogbrugere, og endelig C1 og C2 niveauerne, der beskriver hvilke færdigheder meget kompetente brugere af målsproget har (se fig.1). Hvert niveau indeholder skemaer, der beskriver, hvad eleven/den studerende *kan gøre* med sproget på de enkelte niveauer, hvilket gør det muligt at evaluere og følge progressionen på hvert læringstrin.

Figur 1 – CEFR fælles referenceniveauer

CEFR er altså tænkt som et hjælpeværktøj og er ikke en fast defineret international standard, der skal anvendes, selvom der er flere og flere, fx lærebogsforfattere, refererer til CEFR.

CEFR er ikke et sprog- eller kontekstspecifikt værktøj. Derfor finder man heller ikke i CEFR en liste med specifikke funktioner og karakteristika som fx grammatiske regler, ordforråd osv. for et specifikt sprog. CEFR kan ikke bruges som pensum eller tjekliste med læringsmål. Det er heller ikke en metodisk vejledning i, hvordan man underviser i sprog.

Det er derfor op til den enkelte, som anvender CEFR, at tilpasse Referencerammen, så den passer til det sprog, de arbejder med, og til den specifikke kontekst.

Kort opsummeret kan man sige, at CEFR CV's erklærede mål er

- at fremme og støtte samarbejde mellem uddannelsessystemer i forskellige lande,
- at skabe et solidt grundlag for gensidig anerkendelse af sprogkvalifikationer og
- at hjælpe alle relevante aktører (fx undervisere, kursusudviklere, medlemmer af opgavekommissioner og uddannelsesadministratorer) med at gennemføre og koordinere deres initiativer³.

3. CEFR 2001 Afsnit 1.4.

Hvad betyder det for mig som sprogunderviser - og hvordan kan jeg bruge det?

CEFR har direkte sammenhæng med de danske styredokumenter. På grundskoleniveau er både læseplanen og vejledningen generelt inspireret af CEFR. Ifølge disse dokumenter skal fransk- eller tyskelever i danske skoler efter 9. klasse opnå et fagligt niveau, der svarer til CEFR's niveau A2, mens de på engelsk skal opnå et fagligt niveau på B2.

Referencerammen og sprogfærdighedsniveauerne fra A1 til C2 har også været til inspiration i udarbejdelsen af faglige mål i læreplanerne på gymnasieniveau ifm. gymnasiereformen i 2017. Ifølge de danske læreplaner i fremmedsprog placeres en dygtig elev, der har afsluttet fransk/tysk/spansk/italiensk begynderstudium A på B1-niveau, mens en dygtig elev med fortsættersprog A placeres på B2 niveau. I engelsk placeres en dygtig elev på C1-niveau. Det er med andre ord det niveau, der stiles efter, men det er langt fra alle elever, der når dette niveau.

På universitetsniveau refereres der også til CEFR ift. hvilket kompetenceniveau, man antager, den studerende opnår efter hhv. bachelor- og kandidateksamen.

Hvordan beskrives niveauerne i CEFR CV?

I tabel 1 nedenfor beskrives de tidligere nævnte seks overordnede hovedniveauer.

Det er ikke hensigten, at C2 niveau skal indikere modersmåls- eller næsten-modersmålskompetencer. Hensigten er at kunne karakterisere den grad af præcision, adækvathed og naturlighed med sproget, som kendetegner talen hos dem, der er meget kompetente sprogbrugere.

Beskrivelsen af niveauerne kan have relevans for sprogundervisere, fordi de sætter underviseren i stand til at følge elevernes faglige progression. Undervisere på grundskoleniveau kan få en idé om, hvad der forventes af deres elever på næste undervisningstrin. Undervisere på gymnasieniveau kan få en idé om, hvad de kan forvente at deres kommende elever skal kunne. Derudover kan det også hjælpe eleven/den studerende til selv at se progressionen i sin sprogtilnærmelse.

Niveauerne har også betydning for dig som lærer, når dine elever skal på udveksling. Du kan nemlig bedre fortælle din kollega i udlandet, på hvilket niveau dine elever er, da de danske uddannelsesniveauer og evt. karakterer ikke ville give mening for din kollega i udlandet, som ikke kender det danske uddannelsessystem. Eller omvendt, hvis du er involveret i et internationalt projekt eller mødes med sprogkolleger fra andre lande, vil du kunne have et sprog til at beskrive, hvilket fagligt niveau dine elever har.

Kyndig bruger	C2	Kan forstå stort set alle typer tekster. Kan opsummere information fra forskellige mundtlige og skriftlige kilder og kan omformulere argumenter og beretninger i en sammenhængende præsentation. Kan udtrykke sig spontant, meget flydende og præcist ved at skelne mellem finere betydningsnuancer, selv i meget komplekse situationer.
	C1	Kan forstå et stort udvalg af krævende, længere tekster og kan udlede den underforståede mening. Kan udtrykke sig flydende og spontant uden for megen åbenlys søgen efter udtryk. Kan anvende sprog fleksibelt og effektivt til sociale, akademiske og professionelle formål. Kan producere tydelig, velstruktureret og detaljeret tekst om komplekse emner og kan vise en kontrolleret brug af strukturelle mønstre, konnektorer og kohæsive redskaber.
Uafhængig bruger	B2	Kan forstå hovedbudskabet i en kompleks tekst om både konkrete og abstrakte emner og kan inkludere tekniske diskussioner inden for eget specialeområde. Kan interagere med en høj grad af flydende sprog og spontanitet, som muliggør en almindelig interaktion med brugere af målsproget, uden at det skaber besvær for nogen af parterne. Kan producere tydelig, detaljeret tekst om et stort udvalg af emner og kan forklare et synspunkt om et emne ved at fremføre fordele og ulemper ved forskellige valg.
	B1	Kan forstå hovedpunkterne i et tydeligt standardsprog om kendte emner, som ofte opstår på arbejdet, i skolen eller i fritiden. Kan håndtere de fleste situationer, som med sandsynlighed opstår under en rejse eller på et område, hvor sproget tales. Kan producere enkel, sammenhængende tekst om emner, som er kendte eller af personlig interesse. Kan beskrive oplevelser og begivenheder, drømme, håb og ambitioner og kan kort fremføre begrundelser og forklaringer på holdninger og planer.
Basisbruger	A2	Kan forstå sætninger og ofte fremførte udtryk, som har forbindelse til de områder, der har størst relevans, fx meget basale informationer om egen person og familie, indkøb, nærområdet samt arbejde. Kan kommunikere om enkle og rutinemæssige opgaver, der kræver en enkel og direkte udveksling af information om kendte forhold og rutineopgaver. Kan med enkle ord beskrive forskellige aspekter af egen baggrund, nærmiljøet og emner, som knytter an til ens eget umiddelbare behov.
	A1	Kan forstå og anvende kendte hverdagsudtryk og meget basale fraser, der tjener til at kunne opfylde behov af konkret art. Kan introducere sig selv og andre og kan stille og besvare spørgsmål om personlige forhold, såsom hvor man bor, mennesker man kender, og ting man har. Kan interagere på en enkel måde, forudsat den anden taler langsomt og tydeligt og er villig til at hjælpe.

Tabel 1. CEFR's referenceniveauer

2. To nøglespekter: handlingsorienteret tilgang og sproglærende som sociale aktører

Potentialet i CEFR er større end blot at bruge beskrivelserne af, hvad eleverne *kan gøre* med sproget. CEFR er et sæt af principper, der kan guide praksis, så fremmedsprogsfærdigheder kan udvikles effektivt. CEFR CV uddyber ift. den tidligere udgave den mere handlingsorienterede tilgang, synet på elever som sociale aktører, begrebet mediering, flersproglige og flerkulturelle kompetencer, og online interaktion. Den uddyber også generelt den måde, hvorpå CEFR CV og dens deskriptorer kan bruges til at planlægge undervisning og evaluere på curriculum-niveau (fx læse-/læreplansniveau) og klasseniveau. Vi begynder med de første to aspekter, som er helt centrale i CEFR CV: en handlingsorienteret tilgang og opfattelsen af den sproglærende som social aktør.

2.1. Handlingsorienteret tilgang

Den centrale tilgang i CEFR er en handlingsorienteret tilgang (eller på engelsk *an action-oriented approach*). Denne handlingsorienterede tilgang baserer sig på en opfattelse af, at sprog ikke læres individuelt, men i en sammenhæng og bestemt kontekst (jf. det sociokulturelle læringssyn). Målet er, at eleven skal lære sproget i autentiske kommunikationssituationer (eller simulerede autentiske). Derfor vil tilgangen ofte indebære gruppeopgaver, projekter eller en task-baseret undervisning, hvor opgaverne kun kan løses kommunikativt i samarbejde mellem eleverne.

Hvad betyder det for mig som sprogunderviser - og hvordan kan jeg bruge det?

En undervisnings- og læringsproces foregår på to niveauer, nemlig (1) et planlægningsniveau, som omfatter udarbejdelse af læse-/læreplaner, pensum eller kursusplanlægning og (2) disses implementering i klasseværelset. I planlægningsprocessen kan læreren tage udgangspunkt i elevernes kommunikative behov i det virkelige liv og således sikre sammenhængen mellem planlægning, undervisning og evaluering. Deskriptorerne kan bruges som en slags vejvisere, der angiver konkrete mål ift. de specifikke opgaver, der arbejdes med i undervisningen. Men da deskriptorerne som ovenfor nævnt ikke er sprog- og kontekstspecifikke, er det lærerens opgave at "oversætte" udsagnene til den konkrete kontekst og det specifikke sprog.

Derudover kan underviseren lade eleverne udarbejde opgaver eller projekter, der lader dem udøve deres handlefrihed målrettet og strategisk med henblik på at producere et produkt. Den handlingsorienterede tilgang indebærer brug af meningsfyldte gruppeopgaver eller projekter, hvis primære fokus ikke er sprog eller et bestemt sprogligt produkt, men slutproduktet eller resultatet kan fx være at planlægge en udflugt, fremstille en poster, skrive en blog eller organisere et eller andet. Ofte vil der være sproglige produkter forbundet med opgaven, men deres udformning er ikke på forhånd sprogligt bestemt. Underviseren kan anvende deskriptorerne til at hjælpe med at planlægge og udforme disse opgaver og også til at observere elevernes sprog under løsningen af opgaverne. Væsentligt i læringsprocessen er, at eleverne sammen konstruerer mening, og at de skaber denne mening ved at interagere. Eleverne kan også opfordres til at bruge udvalgte deskriptorer til selv-evaluering.

Lad os tage et konkret eksempel⁴ og belyse det med CEFR-niveauerne ud fra en handlingsorienteret tilgang.

Klassens globale kagebog

Opgaven er at lave en fælles kagebog i din klasse på det fremmedsprog, som du underviser i.

Opgaven er planlagt ud fra deskriptorer på A2-niveau. Klassen får følgende instruktioner:

I skal lave en fælles kagebog på målsproget (fx tysk eller fransk). I skal hver især bidrage med en opskrift på en spændende og velsmagende ret fra et land, hvis madkultur I godt kan lide. I skal i et enkelt sprog både lave en liste over ingredienser, (mængder) og fremgangsmåde.

4. Inspireret af af CEFR Online Workshop Series CEFR Online Workshop Seriesi 2021 og 2022.

I skal efterfølgende i grupper komme med bud på, hvordan kgebogen skal organiseres (tematisk: fx vegetarretter, kødretter eller geografisk osv.) Alle grupper fremlægger deres bud, og klassen skal til sidst blive enige om kgebogens organisering og layout.

Når kgebogen er færdig, får I alle et eksemplar med hjem til jeres familier.

Relevante deskriptorer fra CEFR CV for planlægning af opgaven og evaluering

I forbindelse med denne opgave kan man i planlægningen og evalueringen for eksempel anvende følgende deskriptorer:

Generel skriftlig produktion (produktion)	A2	Kan skrive en række enkle udtryk og sætninger, der er knyttet sammen med enkle konnektorer, såsom <i>og</i> , <i>men</i> og <i>fordi</i> .
Målrettet samarbejde (fx diskutere et dokument) (interaktion)	A2	Kan kommunikere i forbindelse med udførelsen af enkle og rutineprægede opgaver ved at anvende enkle udtryk for at bede om og tilvejebringe ting, få enkle oplysninger og diskutere, hvad man skal gøre som det næste.

Hvis man vil hæve sværhedsgraden i opgaven, kan man vælge at tilføje instrukser fra skalaen, der vedrører 'målrettet samarbejde' fra B1-niveauet. Det kunne fx handle om en instruks, hvor eleverne på målsproget skal '*opfordre andre til at komme med deres syn på, hvordan man skal gå videre*' (se [Referenceramme](#), s. 79).

I ovenstående vil underviseren på baggrund af opgaven og deskriptorerne kunne fastlægge, præcis hvilke "enkle udtryk og sætninger", underviseren anser for at være relevant på det specifikke sprog.

2.2. Den sproglærende som social aktør – et centralt elevsyn i CEFR

Ud over at fremme en kommunikativ tilgang i sprogundervisningen og sproglæringen indeholder CEFR CV et syn på den sproglærende, som man kunne betegne som selvstændiggørende. I CEFR CV ses sprogbrugeren som en social aktør, der fungerer i en social sammenhæng og tager ejerskab over læringsprocessen. Herved fremmes sprogbrugers engagement og selvstændighed, ligesom sproget anses som et kommunikationsmiddel snarere end et objekt, altså et fag, man skal studere.

At opfatte elever som flersprogede, flerkulturelle væsener betyder, at de får mulighed for at bruge alle deres sproglige ressourcer, når det er nødvendigt, og derved opmuntres de til at se ligheder og regelmæssigheder såvel som forskelle mellem sprog og kulturer.

Hvad betyder det for mig som sprogunderviser? Hvordan kan jeg bruge dette?

Der er flere konsekvenser ved at implementere dette elevsyn i sin undervisning. Det indebærer bl.a. at inddrage eleverne i undervisningsplanlægningen. Det medfører også anerkendelse af, at sproglæring og sprogbrug er sociale aktiviteter. At se elever som sprogbrugere indebærer yderligere omfattende brug af målsproget i klasseværelset – at lære at bruge sproget i stedet for (kun) at lære om sproget (som et emne).

Lad os tage et eksempel på en opgave for dine elever, som kan planlægges med afsæt i deskriptorer på B1-niveau, under skalaerne for *reception* og *interaktion*.

At købe en gave på nettet

Eleverne skal gå sammen i grupper á 3. De skal købe en gave til en god ven, som har fødselsdag og ønsker sig noget pænt tøj.

Eleverne skal nu søge efter gode bud på en gave til vennen på forskellige hjemmesider på målsproget (fx tøjproducenten Zara, hvis målsproget er spansk). De skal efterfølgende præsentere deres forslag til gave for hinanden. De kan fx sammenligne priser, kvalitet, materiale, farve, typer af beklædning, finde information om, hvorvidt firmaet leverer til Danmark, eller argumentere for, hvorfor de mener, det er noget, de tror vil falde i vennens smag osv. Til sidst skal de blive enige om, hvad de skal købe.

Relevante deskriptorer fra CEFR CV for planlægning af opgaven og evaluering

En sådan opgave indebærer både receptionsfærdigheder og interaktionsfærdigheder, og i forbindelse med denne opgave kan følgende deskriptorer derfor bruges i planlægningen:

Læse for at orientere sig (reception)	B1+	Kan skanne gennem letforståelige, faktuelle tekster i ugeblade, brochurer eller på nettet og kan identificere, hvad de handler om, og beslutte, om de indeholder anvendelige oplysninger.
Uformel diskussion (med venner) (interaktion)	B1+	Kan sammenligne alternativer, herunder diskutere, hvad man skal gøre, hvor man skal gå hen, hvem eller hvad man skal vælge osv.

Man kan bruge deskriptorerne til at tilrette en opgave til det niveau, man ønsker. Skal opgaven for eksempel være lettere end det ovenfor skitserede scenarie, kan man forenkle opgaven med afsæt i deskriptorer på A1 eller A2-niveau eller hæve niveauet i opgaven ved at skele til indikatorer på højere niveauer, hvor mere kompleks argumentation for eksempel kommer i spil (se beskrivelsen af de forskellige niveauer for uformel diskussion på s. 77 og

beskrivelser af receptionsfærdigheder på andre niveauer (end B1+) på s. 57-58 i [den danske version af referencerammen](#).

Hvordan kan du selv lave tasks, som er baseret på en handlingsorienteret tilgang, og hvor eleverne fungerer som sociale aktører?

For at gøre det kan du følge nogle hovedprincipper:

- Der skal være en autentisk social kontekst
- Handlingen, der skal udføres, skal være meningsfuld og kunne bruges i det virkelige liv
- Opgaven skal have et velformuleret kommunikativt formål, som skal opfyldes, og som skal munde ud i et produkt eller andet slutresultat (udbytte) – det skal være nødvendigt at kommunikere for at løse opgaven
- Eleverne skal bearbejde autentiske tekster og erfaringer fra det virkelige liv
- Der skal være klare rammer og eventuelt begrænsninger (dette kan fremme kritisk og kreativ tænkning)
- Eleverne skal samarbejde og hjælpe hinanden fremad
- Eleverne skal kunne trække på deres eksisterende og nyudviklede kompetencer
- Eleverne skal kunne træffe valg og tænke og agere strategisk ift. opgaveløsning.

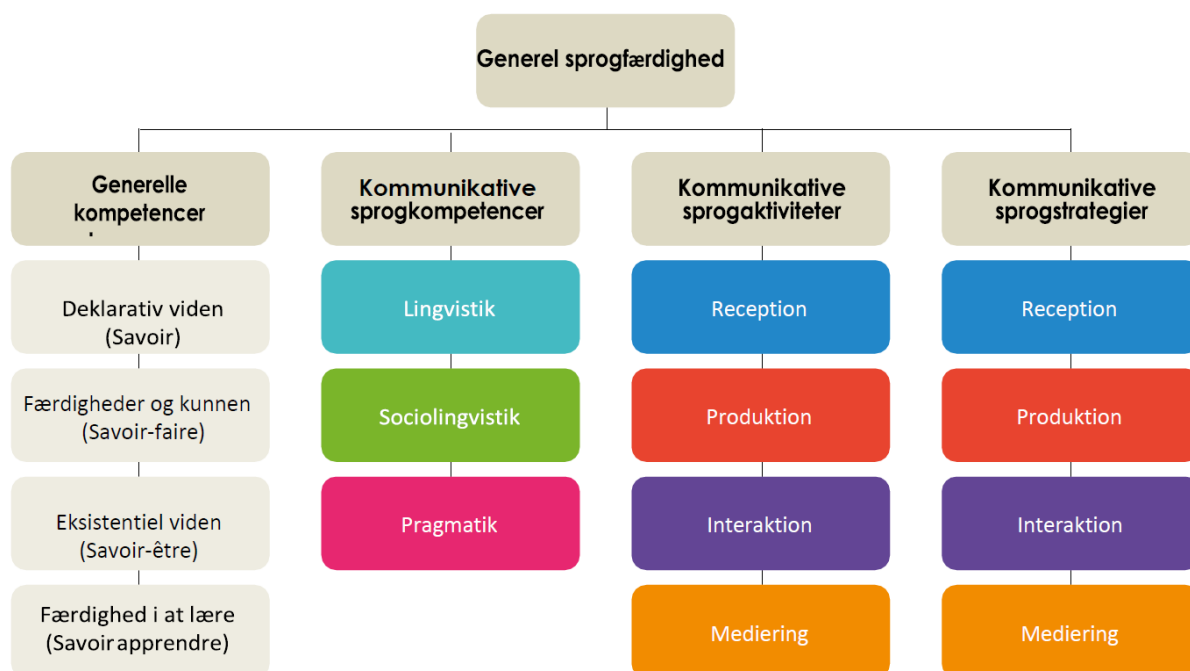
(Efter Piccardo, E. & Hunter, D. (2021). Bringing the new CEFR Companion Volume to Life in the Classroom [Google Slides]. CASTL.)

3. Fra fire færdigheder til fire måder at kommunikere på: det nye sprog- og læringssyn i CEFR CV

De traditionelle fire færdigheder, lytte, tale, læse, skrive, har vist sig stadig mere utilstrækkelige til at kunne fange den komplekse kommunikationsvirkelighed. Den nye CEFR CV erstatter de fire traditionelle færdigheder med fire måder, vi kommunikerer på (se fig.2).

Den model, som foreslås af CEFR CV, er tættere på hverdagssproget, som er forankret i interaktion. Her dannes mening i samspil med andre. Aktiviteterne præsenteres under fire kommunikationsmåder: reception, produktion, interaktion og mediering (se fig. 2 nedenfor). Modellen inddeler den generelle sprogfærdighed i 1) kommunikative sprogkompetencer, 2) kommunikative sprogaktiviteter og 3) kommunikative sprogstrategier samt 4) generelle kompetencer.

Modellen er kompatibel med flere nye tilgange til andet- og fremmedsproglæring, herunder den opgavebaserede tilgang (*task-based approach*), den holistiske tilgang samt generelt alle tilgange, der baserer sig på sociokulturelle og socialkonstruktivistiske teorier.

Figur 2 – CEFR-skema: Modellen

Reception refererer til situationer, hvor man er modtager af sproglige input. Inputtet kan være mundtligt (lytte), skriftligt (læse) eller multimodalt (fx film og video). Reception handler om at forstå målsproget.

Produktion refererer til situationer, hvor man udtrykker sig mundtligt eller skriftligt på målsproget. I interaktive situationer (fx samtale, diskussion eller debat) overlapper de forskellige færdigheder, da deltagerne veksler mellem produktion og reception.

Interaktion og mediering beskriver vi nærmere i afsnit 4 og 5.

Hvad betyder det for mig som sprogunderviser - og hvordan kan jeg bruge det?

For at illustrere CEFR's sprogsyn og kommunikationsmåder viser vi her et eksempel på, hvordan CEFR kan bruges sammen med elever ift. deres forståelse af eget niveau inden for en specifik kategori af reception, her helt konkret *audiovisuel forståelse*, under overskriften *At se TV, film og video* (se tabel 2).

	Se TV, film og video
A2	Kan identificere hovedelementerne i TV-nyhederne, hvor emnerne er aktuelle begivenheder, ulykkestilfælde, osv., hvor det visuelle understøtter kommentarsporet. Kan følge en TV-reklame eller en trailer for eller scene fra en film, kan forstå det omhandlede emne, forudsat billederne er en stor hjælp til forståelse, og der tales tydeligt og forholdsvis langsomt. Kan følge emneskift i faktuelle TV-nyheder og danne sig en ide om det overordnede indhold.
A1	Kan genkende velkendte ord eller tegn og fraser og kan identificere emner i nyhedsopsummeringer og genkende mange produkter i reklamer ved at udnytte de visuelle oplysninger og generel viden.
Præ-A1	Kan identificere emnet i en videodokumentar på basis af visuel information og tidligere forforståelse.

Tabel 2. Reception - Audiovisuel forståelse

Både i grundskole- og i gymnasiesprogundervisningen vises der ofte korte videoer eller film. I den forbindelse kan du vise dine elever deskriptorerne på præ-A1, A1 og A2 som svarer til udskolingsniveau i fransk eller tysk eller fransk/tysk/spansk begynderprog/fortsættersprog i gymnasiet i 1.g./2.g. Du kan bede eleverne om at læse beskrivelserne for disse tre niveauer og prøve at indplacere sig selv. Bagefter kan de snakke med en makker og forklare, hvorfor de har valgt dette bestemte niveau. Efterfølgende kan de se en kort video og prøve at se på deskriptorerne igen og be- eller afkræfte deres selvevaluering. Hvis dine elever er på et højere niveau, kan du finde beskrivelsen for alle niveauer på s. 55 [i den danske version af referencerammen](#).

Eleverne skal også være bevidste om og lære at bruge strategier til at overvinde begrænsninger i kommunikationen. Et eksempel på dette kan være at arbejde med kommunikationsstrategier, her *kompensationsstrategier* inden for *produktion*:

	KOMPENSERING
C2	Kan erstatte et tilsvarende ord for et ord eller et tegn, man ikke kan huske, på en så flydende måde, at det knap bemærkes.
C1	Kan kreativt udnytte mulighederne i sit ordforråd, så der let og effektivt omskrives i næsten alle situationer.
B2	Kan bruge omskrivning til at dække over huller i ordforråd og struktur. Kan klare de fleste kommunikationsproblemer ved at bruge omskrivning eller ved at undgå vanskelige udtryk.
B1	Kan definere træk ved noget konkret, som man ikke kan huske ordet eller tegnet for. Kan gengive en betydning ved nærmere at bestemme et ord eller tegn, der betyder noget lignende, fx en lastbil til mennesker = bus. Kan bruge et enkelt ord eller tegn, der svarer til det begreb, man ønsker at gengive, og bede om at blive <i>rettet</i> . Kan kalkere et ord eller et tegn fra sit eget sprog og bede om bekræftelse.
A2	Kan bruge et upræcist ord eller tegn fra sit repertoire og bruge gestik til at gøre klart, hvad man ønsker at sige. Kan pointere, hvad man mener ved at pege på det, fx <i>Må jeg bede om dette</i> .
A1	Kan bruge gestik til at understøtte enkle ord eller tegn til at udtrykke et behov.
Præ-A1	Kan pege på noget og spørge om, hvad det er.

Tabel 3. Produktionsstrategier – Kompensering

Kompensering er en strategi til at bibeholde kommunikationen, når man ikke kan finde det rette udtryk. Nøglebegreber i kategorien inkluderer følgende:

- At anvende fagter for at understøtte sproget.
- At anvende et *forkert* ord eller tegn med vilje og derefter give det mening.
- At definere det manglende begreb.
- At anvende omskrivning.

Du kan bede eleverne at se på deskriptorerne på fx A-niveau og reflektere over, hvilke strategier de bruger mest og overveje deres eget niveau. Du kan bede dem arbejde i små grupper og give eksempler på, hvor de kan bruge strategierne beskrevet i niveauerne A og eventuelt B.

4. Interaktion

Interaktion er karakteriseret ved, at to eller flere parter samkonstruerer en diskurs. Det er et centralt koncept i CEFR CV, og mundtlig interaktion betragtes som væsentlig. Interaktion er også grundlæggende i læring, hvilket ses i CEFR-kategorierne *mundtlig*, *skriftlig* og *online interaktion* samt *interaktionsstrategier*, hvor der fx er deskriptorer til at *tage ordet (turtagning)*, *at samarbejde* og *at efterspørge afklaring*. Disse grundlæggende interaktionsstrategier er lige så vigtige i læring, som de er i forhold til kommunikation i det virkelige liv, både fysisk og i online-sammenhænge.

Hvad betyder det for mig som sprogunderviser - og hvordan kan jeg bruge det?

Lad os tage et eksempel⁵ på en opgave med fokus på interaktion, som du kan bruge i din fremmedsprogsundervisning. Du kan bruge nedstående deskriptorer ift. opgavens udformning og læringsmål. Eleverne kan også bruge deskriptorerne til at give feedback til de andre elever eller til selv-evaluering. Eleverne, som er på A2-A2+ niveau, får følgende opgavetekst:

Du vil gerne spise sammen og derefter i biografen med et par venner efter skole på fredag, og I skal blive enige om detaljerne. I mødes nu for at beslutte, hvor og hvornår I skal mødes for at spise, og hvilken film I skal se. Glem ikke at undersøge og beslutte, hvordan I vil komme fra restauranten til biografen. I skal være hjemme kl. 22.

Efter jeres møde skal du sende en sms til din fætter for at invitere ham med til middagen og filmen med dig og dine venner og komme med et par argumenter for, hvorfor det er en god film.

5. Inspireret af CEFR Online Workshop Seriesi 2021 og 2022.

Relevante deskriptorer fra CEFR CV for planlægning af opgaven og evaluering

I forbindelse med denne opgave kan bruges i planlægningen og evalueringen følgende deskriptorer:

Uformel diskussion (med venner) (interaktion)	A2+	Kan drøfte, hvad man skal om aftenen eller i weekenden.
Måltrettet samarbejde (fælles madlavning, diskutere et dokument, organisere en begivenhed, osv.) (interaktion)	A2+	Kan diskutere, hvad man skal gøre som det næste, herunder fremlægge og reagere på forslag, bede om og give anvisninger.
Korrespondance (interaktion)	A2	Kan skrive korte, enkle noter, e-mails og sms'er, fx sende eller svare på en invitation, bekræfte eller ændre en aftale.

Igen kan man bruge deskriptorer fra referencerammen til at tilrette en opgave til det niveau, man ønsker. Her er udgangspunktet A2-niveau, men hvis man i opgaven for eksempel tilføjer aspekter, hvor eleverne skal udtrykke holdninger, meninger, enighed eller uenighed, kan man løfte opgaven til niveau B1. Se flere deskriptorer for '*uformel diskussion*' på s. 77 i [Referencerammen](#).

5. Mediering

Mediering er et begreb, der har til formål at bygge broer og forbindelser. Det er svært at finde et godt dansk begreb, der giver de rigtige associationer, men 'formidling' er nok det bedste, selvom det ikke dækker helt eller giver de helt rigtige associationer. Mediering er centralt, fordi alt er sprogligt båret: vores tanker, kommunikation m.v. medieres alt sammen via sprog. Når man medierer, involverer det forskellige aspekter som fx relationelle, kognitive, følelsesmæssige, kulturelle, pædagogiske og forbinder dermed begreberne reception, produktion og interaktion. Når vi anvender sprog, kommunikerer vi ikke blot et budskab, men vi udvikler også en idé gennem sproget, dvs. vi taler ideen igennem i en form for indre tale og udtrykker tankerne, ligesom sproget bærer vores forståelse og kommunikation.

Mediering kan foregå inden for ét sprog – for eksempel at opsummere og omskrive tekster – eller involvere forskellige sprog eller dialekter, hvilket kaldes tværsproglig mediering. Vi formidler, når der er behov for at gøre informationen tilgængelig for en ven, en kollega, et familiemedlem, en turist, en chef, et publikum på en konference og generelt for andre parter, der ikke forstår disse oplysninger eller har svært ved at forstå dem på grund af sproglige eller/og kulturelle forskelle.

Medieringsskalaerne i CEFR CV præsenteres under tre overskrifter, som afspejler måden, hvorpå medieringen oftest forekommer: *at mediere (1) en tekst, (2) begreber og (3) kommunikation*. Ved mediering fungerer sprogbrugeren som en social brobygger, der hjælper med at skabe eller formidle mening, undertiden inden for det samme sprog, undertiden på tværs af modaliteter, fx fra talt sprog til skrevet sprog eller vice versa (tværmodal kommunikation), og undertiden fra ét sprog til et andet (tværsproglig mediering).

Mediering omfatter både formidling i og facilitering af interaktion. Formidling i interaktion refererer til situationer, hvor man sammenfatter, gengiver, oversætter, fortolker eller forklarer et meningsindhold for andre (eller for sig selv), enten på målsproget eller et andet sprog. Kategorien omfatter bl.a. en række aktiviteter, der er almindelige i sprogundervisningen, såsom at skrive resuméer, genfortælle hovedpunkterne i en historie

eller præsentation, gengive information, man har modtaget eller fundet, til en bestemt målgruppe osv. Formidling sker fx i informationskløft - *information gap* - opgaver: Her har eleverne ikke samme information, men skal dele deres information og samarbejde om at løse en opgave, fx ved at hver elev præsenterer og forklarer sin del af informationen for de andre.

De aspekter af mediering som har fokus på facilitering af interaktion handler om at skabe gode betingelser for samarbejde og kommunikation. Man kan tage en aktiv og støttende rolle i samarbejdet med andre, man kan deltage og give plads til, at andre deltager i diskussion og gruppearbejde på en konstruktiv måde.

Begrebet *mediering* rummer også den sociale og kulturelle proces, der indgår i at skabe betingelser for kommunikation og samarbejde eller mediering for at imødegå og forhåbentlig nedtrappe alle følsomme situationer og spændinger, der kan opstå. Her medierer man således på baggrund af sine sociale og kulturelle kompetencer, mens man i tværsproglig mediering trækker på sine flersproglige kompetencer, og ofte kombineres de to.

Hvad betyder det for mig som sprogunderviser - og hvordan kan jeg bruge det?

Deskriptorerne for mediering kan fx bruges ifm. ovennævnte informationskløft-opgaver, hvor eleverne skal samarbejde i små grupper. Lad os tage et eksempel⁶ med fokus på *at mediere en tekst og begreber*. Aktiviteten har også fokus på flersproglighed. Denne aktivitet kan laves på et hvilket som helst fremmedsprog og kan tilpasses de forskellige niveauer.

Travelmania

Eleverne skal arbejde i tre-mandsgrupper. De skal blive enige om en selvvalgt rejsedestination, som de gerne vil lave noget research omkring med henblik på at forberede en tur til denne selvvalgte rejsedestination.

I research-fasen skal de finde information om rejsedestinationen på forskellige rejsesider på nettet (gerne ressourcer på forskellige sprog) med henblik på at sammensætte en ønskeliste til aktiviteter, de gerne vil lave på deres rejse.

6. Inspireret af CEFR Online Workshop Seriesi 2021 og 2022.

Denne ønskeliste fremlægges efterfølgende for et antal rejsebureauer - primært på det fremmed-sprog, de er ved at lære, men eventuelt med mulighed for også at inddrage andre sproglige ressourcer i fremlæggelsen. (Lad eleverne trække på alle deres sproglige ressourcer).

Rollen som rejsebureau-agent spilles af andre elever eller læreren. Rejsebureau-agentens opgave er at stille opklarende spørgsmål til ønskelisten og komme med det bedst mulige tilbud på rejsen.

Mediering indgår på følgende måder i aktiviteten:

- **Relationel mediering:** Samarbejde i research-fasen: Eleverne skal i den indledende fase diskutere, hvordan de vil gribe opgaven an, hvilken information de vil lede efter, og hvordan de vil organisere arbejdet. (Gerne på målsproget, og evt. med inddragelse af elevernes andre sproglige ressourcer).
- **Formidling af tekst til andre:** Eleven skal videregive informationer fra egen research til gruppen på målsproget (evt. med inddragelse af elevernes andre sproglige ressourcer).
- **Videregive information og forhandle med rejsebureau:** Eleverne skal både præsentere deres rejseønsker og diskutere muligheder med rejsebureauet.

Relevante deskriptorer fra CEFR CV for planlægning af opgaven og evaluering

1. Samarbejde i en gruppe

Hvis man vil vurdere elevernes evne til at samarbejde i research-fasen, kan man for eksempel inddrage deskriptorer fra skalaen '**Samarbejde i en gruppe**' (se [CEFR CV](#), s. 112-113).

Nøglebegreber i skalaen inkluderer følgende:

- At sætte rammen for samarbejdsopgaverne kognitivt ved at beslutte mål, processer og trin.
- At konstruere ideer og løsninger sammen.
- At bede andre om at forklare deres tankegang og identificere mangel på konsekvens i deres tankeprocesser.
- At opsummere diskussionen og beslutte det videre forløb.

De enkelte niveauer, som eleven kan beherske disse samarbejdsfærdigheder på, er beskrevet i selve skalaen. Fx defineres ét af kriterierne på niveau B1 således:

”Kan samarbejde om enkle, fælles opgaver og arbejde mod et fælles mål i en gruppe ved at spørge og besvare letforståelige spørgsmål”.

Du kan finde alle deskriptorer på de forskellige niveauer på s. 112 i [CEFR CV](#).

2. Videreformidle specifik information

Man kan også vælge at inddrage medieringsskalaen, der handler om at **’videreformidle specifik information (mundtligt)’** ([CEFR CV](#), s. 96-97). Nogle af nøglebegreberne her defineres som følger:

- At videreformidle information om tidspunkter, steder, priser osv. fra meddelelser eller skriftlige objekter (artefakter).
- At videreformidle en række anvisninger og instruktioner.
- At videreformidle specifik, relevant information fra oplysende tekster, såsom anvisninger og brochurer fra korrespondance eller fra længere, komplekse tekster, såsom artikler, rapporter osv.

De specifikke niveauer i skalaen uddyber, hvad man skal kunne på forskellige niveauer. På B1 niveau findes for eksempel følgende deskriptor:

”Kan videreformidle (på Sprog B) specifik information, der gives i letforståelige, informative tekster, fx foldere, brochureindlæg, meddelelser og breve eller email (på Sprog A).”

Du kan finde alle deskriptorer på de forskellige niveauer på s. 96 i [CEFR CV](#).

3. Bygge på flersproget repertoire

En tredje mulighed kunne være inddrage skalaen **’Bygge på flersproget repertoire’** ([CEFR CV](#), s. 130), hvor de overordnede nøglebegreber for eksempel inkluderer følgende:

- Forudser hvornår, og i hvilket omfang, brug af flere sprog er nyttigt og hensigtsmæssigt.
- Tilpasser sprog til samtalepartnerens sproglige færdigheder.
- Blander og skifter mellem sprog, hvor det er påkrævet.
- Forklarer og uddyber på forskellige sprog.

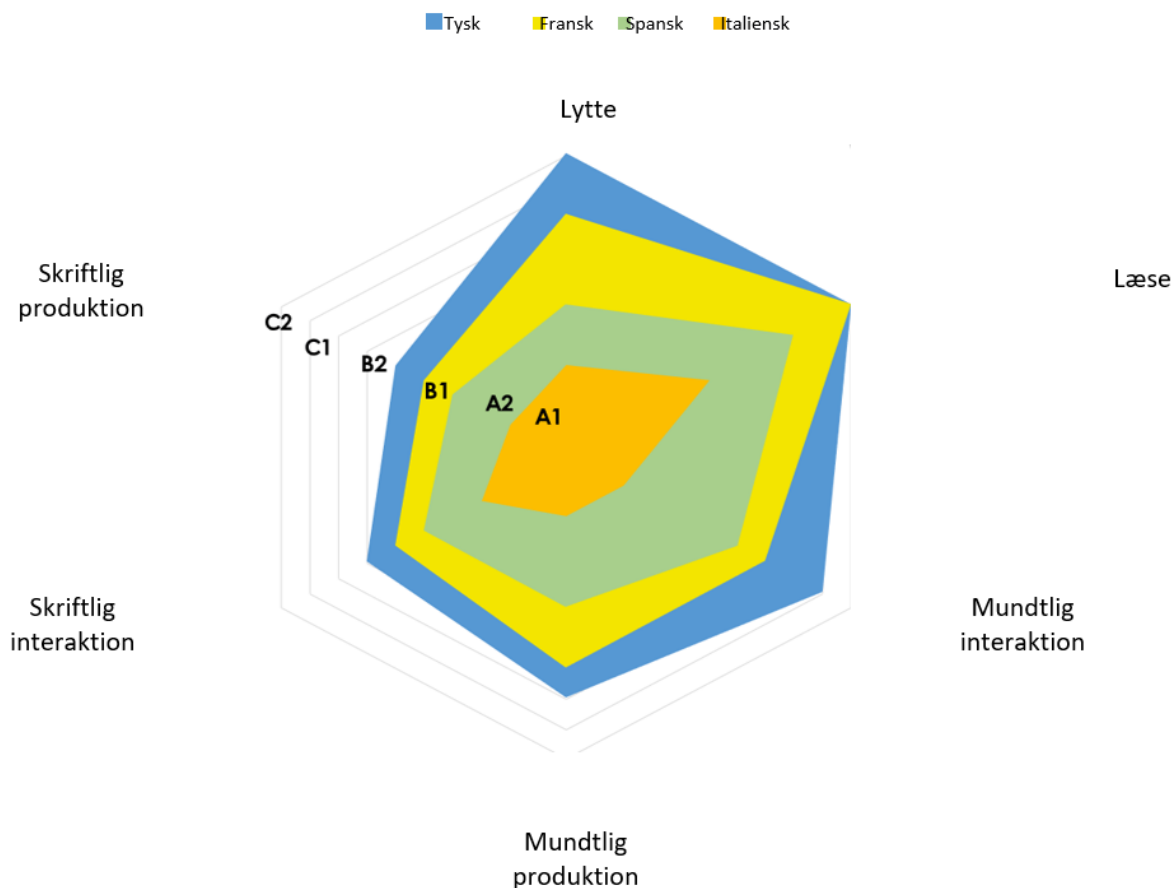
De enkelte niveauer, som eleven kan beherske disse samarbejdsfærdigheder på, er beskrevet i selve skalaen. Fx defineres ét af kriterierne på niveau A2 således:

”Kan mobilisere det begrænsede repertoire på forskellige sprog for at forklare et problem eller for at spørge om hjælp eller yderligere forklaring”.

6. Flersproglig og flerkulturel kompetence

Nutidens samfund er i stigende grad præget af mangfoldighed med hensyn til både sprog og kultur. CEFR skelner mellem flersproglighed (*multilinguism*), dvs. sameksistensen mellem flere sprog på samfundsmæssigt eller individniveau, og flersprogethed (*plurilinguism*), dvs. det dynamiske og voksende lingvistiske repertoire hos den enkelte sprogbruger. Flersprogetheden fremstår i CEFR som en ujævn og skiftende kompetence, hvor brugernes ressourcer i ét sprog kan være meget forskellige fra deres ressourcer i et andet, fx kan jeg være rigtigt god til at skrive på tysk, men ikke tale godt tysk. Samtidig kan jeg være rigtig god til at tale fransk, men ikke skrive godt fransk. Dette illustreres i figur 3, hvor hver farve symboliserer et sprog. Det vigtigste ved begrebet *flersprogethed* er, at det indebærer, at sprogbrugeren har et *eneste*, indbyrdes forbundet repertoire, som kan kombineres med deres almindelige kompetencer, og et antal strategier for at kunne udføre opgaver.

Det er også vigtigt at påpege, at sprogene befrugter hinanden, at det ikke handler om "*to separate sprog og kulturer. Tværtimod, ændrer hvert sprog det andet (eller flere andre), og dette bidrager til at udvikle flersproget kompetence og interkulturel bevidsthed*" (Piccardo et al., 2011, s. 21, vores oversættelse).

Figur 3 – En flersproget færdighedsprofil

På et tidspunkt blev det antaget, at en elev kunne (og burde) holde hvert sprog adskilt fra de andre for at undgå blanding, og man betragtede en idealiseret *native fluency* som målet for sprogindlæring. Det antages nu - mere autentisk og realistisk - at "*målet er at udvikle et sprogligt repertoire, hvor alle sproglige færdigheder har en plads*" (CEFR, s. 5). For CEFR er tosprogethed/bilinguisme kun ét eksempel på flersprogethed. *Native speaker*-modellen er ikke længere det ideal, som eleven/den studerende skal opnå.

Hvad betyder det for mig som sprogunderviser - og hvordan kan jeg bruge det?

Der er mange muligheder for at arbejde med flersproglighed i klasseværelset. Lad os tage et eksempel⁷. Du kan bede eleverne om sammen at lave en tabel, hvor de skal skrive alle hilseformer på de alle sprog, som de kender. De kan også angive, i hvilke tidsrum på dagen man bruger en specifik hilseform, fx hvilket tidsrum man siger 'god morgen', 'goddag', 'god aften' eller 'god nat'. Det er en enkel og alligevel effektiv måde at introducere og diskutere kulturelle aspekter af hverdagen, som ofte går ubemærket hen, og aktiviteten kan bidrage til udviklingen af flerkulturel kompetence.

Du kan fx give eleverne følgende opgave:

1. *Kig på den tabel, som I har lavet: Hvad lægger I mærke til?*
2. *Hvad fortæller det om spisetider, måltidstyper, sengetid, arbejdstid, osv.?*
3. *Der er ligheder og forskelle. Snak om og skriv ned, hvad du ser som de mest slående ligheder og forskelle.*

Denne type opgave kan bruges på forskellige niveauer og kan bruges fra et flersproget udgangspunkt for at øge bevidstheden om ligheder mellem sprog i samme familie. Hvis dine elever er på et højere niveau kan du bruge en artikel, historie eller bog som findes oversat på forskellige sprog.

I begge eksempler kan du finde deskriptorer, som kan bruges som mere eller mindre konkrete mål. I tabellerne om flersproglighed, fx *At bygge på et flerkulturelt repertoire*, og om receptionsstrategier *Identificere træk og følgeslutninger (talt eller skrevet)*.

Relevante deskriptorer fra CEFR CV for planlægning af opgaven og evaluering

I forbindelse med denne opgave kan følgende deskriptorer bruges i planlægningen og evalueringen:

7. Inspireret af CEFR Online Workshop Seriesi 2021 og 2022.

At bygge på et flerkulturelt repertoire (flersproget og flerkulturel kompetence)	A1	Kan forstå forskellige talangivelser, afstandsmål, hvad klokken er osv., selv om det kan være svært at anvende disse i selv enkle, konkrete hverdagssammenhænge.
At bygge på et flerkulturelt repertoire (flersproget og flerkulturel kompetence)	A2	Kan anvende passende hilsener, afsked og udtryk for tak og undskyldning i hverdagen, selvom det kan være svært at klare afvigelser fra den måde, det normalt gøres på.
At bygge på et flerkulturelt repertoire (flersproget og flerkulturel kompetence)	B1	Kan med enkle ord diskutere den måde, hvorpå egne kulturelt betingede handlinger kan opfattes anderledes af personer fra en anden kultur
Identificere træk og følgeslutninger (talt, skrevet og tegnsprogstolket) (receptionsstrategier)	A1	Kan gætte den sandsynlige betydning af et ukendt ord/tegn, som ligner et i det sprog, man normalt bruger.
Identificere træk og følgeslutninger (talt, skrevet og tegnsprogstolket) (receptionsstrategier)	B1	Kan udlede den sandsynlige betydning af ukendte ord/tegn i en tekst ved at identificere deres delelementer, fx ved at identificere rødder, leksikale elementer, forstavelser og sidsteled.

Et andet eksempel kunne være at arbejde med sprogportrætter. Sprogportrætterne er en aktivitet, hvor elever vha. kropssilhuetter illustrerer, hvor de forskellige sprogkompetencer opleves at være. De beskriver gennem fortællinger, hvordan deres holdninger og opfattelser påvirkes af deres eget sprog og kulturelle baggrund.

Det er en måde at undersøge elevernes overbevisninger, værdier og holdninger vedrørende sprogindlæring og sproglig identitet. I denne gratis [bog](#) kan du finde 66 sprogportrætter og fortællinger til inspiration.

Yderligere inspiration til undervisningsmaterialer og opgaver med fokus på flersproglige kompetencer kan du finde i [databasen](#) fra ECML projektet FREPA/CARAP.

7. Den Europæiske Sprogportfolio

Til sidst vil vi nævne den Europæiske Sprogportfolio (fig. 4). Den er et redskab til at hjælpe elever/studerende til at sætte fokus på deres sprogkunderskaber og indeholder mange aktiviteter, man kan introducere for sine elever. Portfolien er udviklet med afsæt i beskrivelserne i CEFR og har til formål at understøtte udviklingen af elevers/studerendes autonomi, flersprogethed og interkulturelle forståelse. Gennem den Europæiske Sprogportfolio bringes referenceniveauerne og beskrivelserne i CEFR ind i klasseværelset. En elev/studerende kan bruge Sprogportfolioen til at synliggøre, følge og reflektere over egne sprogtilnærmelsesprocesser. At få indsigt i sin egen læringsproces virker motiverende for elever/studerende, og dette har været den underliggende præmis i udviklingen af dette selvevalueringsværktøj. Sprogportfolioen indeholder tre dele: et sprogpas, en sprogbiografi og en sprogmappe.

Figur 4 – Den danske Sprogportfolio 6-12 år

Der er udviklet en række Sprogportfolier på forskellige sprog og for forskellige aldersgrupper (de kan findes på [European Language Portfolio](#)). I Danmark findes indtil nu kun en Sprogportfolio, som henvender sig til elever i 6-12-års-alderen. Der er også udviklet en vejledning og inspirationsmateriale hertil, hvis mål er at give sproglærere idéer til, hvordan de kan inddrage Sprogportfolien i deres sprogundervisning. Begge dele findes på [NCFF's hjemmeside](#).

8. CEFR 2001 og CEFR CV 2020. Historisk baggrund

CEFR CV er et produkt af flere års international videreudvikling og empirisk validering af de nye deskriptorer, men den er også et resultat af den moderne samfundsudvikling i de senere år. Sprog er nemlig afgørende for gensidig forståelse, interkulturel dialog og adgang til viden. Uddannelsessektorerne i de europæiske lande står over for nye udfordringer, såsom at værdsætte og fremme sproglig og kulturel mangfoldighed i klasselokalet, fremme inklusion, genoverveje rollen af undervisningssprog (*languages of schooling*), anvende fjernundervisning og udvikle færdigheder i det 21. århundrede som fx kritisk tænkning eller evnen til at kommunikere og udtrykke sig i en kompleks kommunikationsvirkelighed. Kernen i disse udfordringer er sprog. Alt sker gennem sprog, og sprog er overalt.

CEFR CV uddyber en række af de nye koncepter, der blev introduceret til sprogundervisning i forbindelse med CEFR-udgaven fra 2001. CEFR CV uddyber også færdighedsniveauerne med plus-niveauer, som er endnu mere nuancerede. Således er de oprindelige 6 niveauer nu udvidet med præ-A1, A2+, B1+ og B2+.

Litteratur

Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment / Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer*. Cambridge University Press / Editions Didier. <https://rm.coe.int/1680459f97> (engelsk) og <https://rm.coe.int/16802fc3a8> (fransk).

Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Council of Europe Publishing. www.coe.int/lang-cefr. Dansk version (2023): *Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: læring, undervisning og vurdering, Tillægsudgave*. Dansk oversættelse af Council of Europe (2020). <https://rm.coe.int/prems-143722-cefr-dan-a4-web/1680acfc32>

Piccardo E., Berchoud, M., Cignatta, T., Mentz, O., & Pamula, M. (2011). Pathways through assessing, learning and teaching in the CEFR. Council of Europe Publishing, Strasbourg, http://ecep.ecml.at/Portals/26/training-kit/files/2011_08_29_ECEP_EN.pdf

Piccardo, E. & Hunter, D. (2021). Bringing the new CEFR Companion Volume to Life in the Classroom [Google Slides]. CASLT.